

Synodalita – duchovní válka a globální mobilizace v Církvi

Roman Cardal

6. júna 2023 ✚ Cirkev ✚ CZ, Komentár

Synoda a její reforma

Ještě před několika lety se mezi katolickými laiky o synodalitě prakticky nemluvalo. Bylo to způsobeno tím, že se jednalo o záležitost, která se *netýkala laiků*, nýbrž vyšších pater církevní hierarchie – papeže a biskupů. V roce 1965, v samotném závěru II. vatikánského koncilu, byla založena instituce s názvem *Synoda biskupů*. Představovala poradní biskupský sbor, na který se papež mohl obracet při konzultaci různých aktuálních problémů spojených s životem Církve. Tato *Synoda* jím také byla svolávána každé tři roky a věnovala se tématům, která určoval on sám. Výsledky synodální diskuze mezi biskupy se pak promítala do post-synodálních apoštolských exhortací, jež po skončení setkání papež zveřejňoval.

Ilustračný obrázok, zdroj: flickr.com

V roce 2015, u příležitosti 50. výročí ustavení této instituce, vydal papež František apoštolskou konstituci *Episcopalis communio*, v níž je vyhlášena reforma způsobu, jakým má napříště synoda probíhat. Nemá se již týkat pouze papeže a biskupů, ale má být *rozšířena na celou Církev*, což znamená, že má *zahrnout i laiky*. Právě proto se téma, které dříve nebudilo prakticky žádnou pozornost mezi laickou veřejností, dostalo do jejího zorného úhlu. Ještě nedávno se na půdě jednotlivých farností scházely tzv. synodální skupiny věřících a diskutovaly o ožehavých otázkách souvisejících s katolickým učením a s církevní praxí. Návrhy a podněty, které se na základě těchto setkání zrodily, pak byly předány na příslušná vyšší místa lokální církve. Odtud budou odeslány do Říma, kde poslouží jako konzultační materiál pro Plenární synodální zasedání, jehož začátek je plánován na říjen 2023.

Vznik synodální Církve

Tím se dostáváme k otázce, proč byl vlastně synodální proces spuštěn? Vyvěrá z potřeby *reformy Církve*. Jelikož je synoda, na rozdíl od koncilu, *institucí permanentní*, má být její působnost *neustálá a kontinuální*. V pozadí tohoto postoje je přítomen názor, že *Ecclesia est semper reformanda*, tj. že má neustále bdít sama nad sebou, aby si uchovávala svoji původní pravost a čistotu. Vše, co od této pravosti a čistoty odvádí, má být *bez přestání* odstraňováno, v čemž právě spočívá nezbytnost *neustálé* obnovy

neboli reformy.

Synodální proces si klade za cíl vytvoření *synodální Církve*, která není vybudována z neprostupných hierarchických zón, protože ty podle přesvědčení některých propagátorů synodalita vytvářejí podmínky pro vznik *neblahého klerikalismu*. Klerikalismus je systém, v němž se rozhodovací mechanismy koncentrují do rukou vysvěcených osob (kněží, biskupů a papeže) a věřícímu lidu je vyhrazena role pouhých „vedených ovcí“. To by měla permanentní synodalita zásadně změnit. Někdy se dokonce mluví o nutnosti *převrácení pyramidy* stávající církevní struktury. Tradiční Církev má pyramidální hierarchickou podobu. Její spodní a nejširší základna je tvořena laiky, nad nimiž je situována užší skupina kněží, která je zase převyšována biskupy, z nichž se rekrutuje ještě užší vrstva arcibiskupů. Pod úplným vrcholem pak stojí kardinálové se svým právem volit hlavu Církve a papežský stolec se vznáší ještě ve větší výši, takže se obrazně dotýká samotných nebes.

Pokud se tato pyramida převrátí, postaví se na svou špičku, která tím pádem zaujme nejnižší postavení, zatímco nejširší základna se ocitne na nejvyšším místě. Tato metafora má naznačit, že veškerá zákonodárná, výkonná a soudní moc v Církvi *by se měla přesunout* od úzkého kruhu privilegovaných hierarchů k široké mase *Božího lidu*. Některé konzervativní kruhy srovnávají synodální skupiny vytvořené v rámci jednotlivých farností *k obrovské poslanecké sněmovně*, v níž se rodí budoucí zákony cestou diskuze a výměny názorů. Budou-li nakonec odsouhlaseny – a to se rozhodne na zmíněném Plenárním synodálním zasedání – vstoupí v platnost a církevní praxe se pod vlivem pozměněného učení začne ubírat jiným směrem.

Kde leží zdroj těchto změn?

Zdá se, že jsme na otázku „*kde leží zdroj těchto změn?*“ již odpověděli. Zmínili jsme potřebu neustálé reformy a obnovy Církve. Tato odpověď však není dostatečná. Záleží totiž na tom, jak slovům *reforma* a *obnova* Církve rozumíme. Je naprosto jasné, že se účastníci synodálního procesu na jejich významu *nemohou shodnout a to přímo z principu*, neboť jednou ze zásad, která současnou synodalitu uvádí v pohyb, je *zásada plurality*. Bylo by nanejvýš udivující, kdyby se hlasatelé plurality jednoznačně shodli na tom, v čem reforma a obnova Církve vlastně spočívá. I podle jejich mínění se totiž jedná o tak složitý problém, že je pro jeho řešení třeba *mobilizovat celou Církev* od papeže až po nejposlednějšího věřícího a žádné jednoznačné výsledky této mobilizace nejsou dopředu rozhodně nijak garantovány. Shoda snad panuje jenom v tom, že Církev již nemůže působit *ve starém stylu*, a proto nezbyvá než vyhlásit boj (válku) všem konzervativním zpátečnickům.

Kdybychom potřebě neustálé reformy a obnovy Církve rozuměli tradičním a konzervativním způsobem, mysleli bychom na její *mravní význam*, tedy na *nezbytnost kontinuální konverze věřících*. Každý, kdo bere požadavky evangelia vážně, zakouší dnes a denně svoji osobní neschopnost, slabost a hříšnost, kvůli nimž se od nich svým smýšlením, slovy i skutky oddaluje. Bez problému proto souhlasí s tím, že musí především *reformovat svůj osobní život*, což se děje účastí na svátostech Církve a vážným osobním nasazením. Jelikož se tato nutnost týká *všech věřících*, je v tomto smyslu možné hovořit o nutnosti reformy *celé Církve*.

Vzniká však závažné podezření, že současný synodální proces míří jiným směrem. Když se v jeho rámci mluví o nutnosti reformy a obnovy Církve, nemyslí se přitom na osobní životy jednotlivých věřících a na

jejich intenzivnější napojení na svátostné zdroje nabízené Církví, nýbrž na *strukturu samotné Církve*, kterou je prý nevyhnutelné *přestavět*. Takový pohled se ale rozchází nejen s katolickým, ale dokonce i s obecně křesťanským pojetím vztahu *člověk – instituce*. Již na rovině čistě přirozené a sekulární klade křesťanství důraz na primárnost jednotlivé a jedinečné osoby před kolektivitou a jejími institucemi. Odmítá názor, podle něhož jsou pramenem individuálních a společenských zel instituce, takže jedinec se ocitá v asymetrické pozici jejich oběti. Kdo zastává tento názor, jako například marxisté, napíná svoje úsilí *na reformu*, případně na *úplné odstranění určitých institucí* (struktur) a *slibuje si od toho nápravu lidských životů* nejen ve společenském, ale i v individuálním rozměru.

Křesťanství samozřejmě nepopírá, že by instituce mohly mít, a že fakticky také mají, nežádoucí vliv na životy jedinců – vždyť např. papež Jan Pavel II. opakovaně důrazně varoval před tzv. *strukturami hříchu*. Nepřijímá však, že by hlavní zdroj zla ležel v nich. Ten naopak spatřuje *v oněch svobodných a mravně zodpovědných jedincích*, kteří mají až příliš silný sklon vyhýbat se autentickému řešení problému spočívajícím *v reformě jejich vlastních životů* a hledají únik z tohoto těžkého mravního zápasu (neustálé konverze) *přesunutím jeho váhy na instituce*, na něž je svalena *vina za čistě osobní selhání a hříchy*. Jak v jedné své knize výstižně poznamenal kardinál Brandmüller, pojetí *Církve hříšníků* je v myslích takových lidí vystřídáno pojetím *hříšné Církve*.

Rád bych se mýlil, ale nic nenasvědčuje tomu, že by se nejvlivnější aktéři probíhajícího synodálního procesu distancovali od tohoto marxistického pojetí vykoupení a osvobození od zel, která sužují člověka. Proto není na místě oddávat se optimistickému přesvědčení, že Církev díky synodalitě konečně nastupuje cestu vnitřní očisty a obnovy. Ohlašovaná nutnost *permanentní reformy* se snadno může transformovat do požadavku *permanentní revoluce* a to je nástroj, který nemá s křesťanstvím obecně a s katolickou Církví zvláště vůbec nic společného. Jde naopak o smrtící zbraň namířenou na samotné srdce Kristovy Nevěsty.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/synodalita-duchovni-valka-a-globalni-mobilizace-v-cirkvi/>